

צא ולמד: דיבור שיתופי איכותי בלמידה בקבוצות בכיתה

מספר כיתות: 5
 זמן שהייה: 10 דקות בכל כיתה

 הכן: רקע

ללמידה בקבוצות פוטנציאל משמעותי ללמידה, בשל אופייה הבלתי פורמלי ומידת הקרבה האינטלקטואלית בין הלומדים. המבנה השוויוני והדיבור השיתופי, אם הוא מתבצע כהלכה, מובילים להפקתו של תוצר משותף (רעיון, פתרון לבעיה או פרויקט) שלא היה יכול להיווצר אילולא ישבו התלמידים בצוותא. המעורבות הרבה, המוטיבציה הגבוהה, הפתיחות, האמון וההבנה שיכולים להיווצר חיוניים לתהליך הלמידה, אך לא כל אינטראקציה קבוצתית מקדמת למידה. כדי לקיים דיבור שיתופי איכותי נדרשים התלמידים לפתח מיומנויות של דיבור לימודי וללמוד באופן מפורש צורות דיבור אפקטיביות.

לקריאה נוספת: [למידה בקבוצות בכיתה, מאיה בוזו-שוורץ](#) - מרכז הידע של אבני ראשה

למידה בקבוצות: כללי אצבע

- 1. שמרו על מבנה הקבוצות.** קבוצה קבועה עשויה להיות אפקטיבית יותר מקבוצה שמשתנה מעת לעת. קביעות הקבוצה מאפשרת לחבריה להתמודד עם קונפליקטים לאורך זמן, לחזור לשלבים ראשוניים של חשיבה בעת הצורך ולהתאמן באופן שוטף בעבודה המשותפת - יחד.
- 2. התאימו את המשימה לפעילות הקבוצתית.** כדי שכל התלמידים יהיו שותפים בדיבור הקבוצתי ויוכלו לבטא כישורים שונים, רצוי לתת לקבוצה לעבוד על משימה שמזמנת מגוון צורות עבודה - מבניית דגם, דרך ניתוח יצירות אמנות ועד תיאור אנליטי של אירוע סיבתי.
- 3. הכינו לתלמידים "מדובבי דיבור".** כדי לאפשר לתלמידים לקיים דיבור שיתופי, אפשר לסייע להם באמצעות דפי היגדים המקדמים דיבור כזה. [ראו כלים לדיבור קבוצתי מקדם למידה.](#)
- 4. השתמשו בחלוקת התפקידים בקבוצה בתבונה.** שימו לב שחלוקת התפקידים לא תוביל את התלמידים לעבוד לבד דווקא - כל אחד על היבט שלו במשימה. אם בכל זאת בחרתם לתת תפקידים, הבטיחו שכל ילד יהיה בכל פעם בתפקיד אחר.
- 5. אמצו שיטות וכללים המסייעים לכל חבר בקבוצה להיות שותף.** למשל - כל תלמיד חייב להשתתף בדיון ולתרום רעיון אחד לפחות, כל תלמיד מציג פן מסוים בעבודת הקבוצה במליאה וכדומה.
- 6. הציגו לפני התלמידים את סוג האינטראקציה שאתם מצפים שתרחש ביניהם והדגימו אותה.** אל תניחו כי התלמידים מבינים כיצד עליהם לדבר באופן מיטבי בקבוצה.
- 7. נצלו את זמן הלמידה בין עמיתים לתצפית ולהתבוננות, ולא רק למעורבות ישירה בפעילותם.** הדבר יאפשר לכם לערוך רפלקציה מושכלת עם התלמידים ולקיים תהליך מטא-קוגניטיבי בנוגע לאופן שבו הם דיברו במשותף.

8. **גם כאשר אתם יושבים בקבוצה כמורים, נסו להימנע מהובלה דומיננטית מדי של הדיבור.**
 נסו להימנע משיפוט או מהתייחסות תכופה לדברי התלמידים, מחלוקת התורים בין חברי הקבוצה ומשאילה מרובה של שאלות - כדי לאפשר לתלמידים לקבל אחריות על התהליך.
9. **אפשרו לתלמידים להתנסות בדיבור קבוצתי בהדרגה.** אפשרו להם להתנסות בהתחלה במשימות פשוטות יחסית ורק לאחר מכן לעבור למשימות מורכבות.

[לדוגמאות לדיבור קבוצתי מקדם למידה](#)

צא:

בעמוד הבא תמצא דף תיעוד להליכת למידה בנושא דיבור שיתופי איכותי בלמידה בקבוצות בכיתה. טרם צאתך לדרך ודא כי בכיתות שאתה מתעתד לבקר בהן מתקיימת למידה מסוג זה בזמן הליכת הלמידה. בכל פעם שתיתקל באחד מסימני הדרך, ציין זאת ב- ✓ במקום המתאים (גם יותר מפעם אחת בכיתה). דוגמאות לסימני הדרך יסייעו ללמידה המשותפת. בסיום הליכת הלמידה, כתוב במקום המתאים בדף את סך הפעמים שראית כל סימן דרך בכלל הכיתות.

ולמד:

- היעזר בשאלות שבהמשך כדי ללמוד מהנתונים שנאספו. הזמן לדיון עוד אנשי צוות.
- מה הם המאפיינים השכיחים ביותר שזיהית?
 - אילו מאפיינים לא זיהית כלל או זיהית פעמים מעטות?
 - עד כמה שכיחות המאפיינים מעידה על רמת המיומנות של התלמידים?
 - עד כמה היו התלמידים מעורבים בלמידה? האם היה לכך קשר לרמת השיח בקבוצה?
 - מי תרצה שיצא ללמוד את הדיבור השיתופי בפעם הבאה?
 - אילו תהליכי למידה תרצה ליזום בצוות? מי תרצה שיוביל אותם?

[שאלות נוספות ללמידה](#)

דיבור שיתופי איכותי בלמידה בקבוצות בכיתה

אין סכין מתחדדת אלא בירך של חברתה. בראשית רבא ס"ט, ב'			
סימני הדרך	✓	דוגמאות והערות	סה"כ
העמיתים מקשיבים זה לדבריו של זה			
כלל העמיתים בקבוצה משתתפים ומעורבים בשיחה			
ניכרת תחושה של חופש לשנות את הנושא או להעלות כיוונים חדשים לחשיבה בקרב העמיתים כולם			
העמיתים מסבירים ומנמקים את רעיונותיהם ותובעים הסברים ונימוקים מעמיתיהם			
העמיתים נחלצים לעזרת חבריהם ומספקים להם סיוע בעת הצורך			
כל תלמיד מקבל מעמיתיו משוב על תגובותיו ורעיונותיו			
העמיתים מתייחסים למבעים של קודמיהם באישוש, בהפרכה, בהוספה או בשחזור מעובד			
העמיתים חותרים להסכמה קבוצתית לפני נקיטת החלטה או פעולה			